

Dopdolu bir içerikle
yeni sayımız!

BU SAYIDA:

Duyan Kulak

Prof. Dr. Faruk Gençöz

Bölümden Haberler!

Ödüller ve Başarılar

Yayınlar

Kongre Sunumları ve Konferanslar

Tezler

Dört Cevapta Doktora Tezim

Bunları Biliyor Muydunuz?

Projeler

Ek Görevli Hocalarımız

Mezunlar: Kim, Nerede?

Duyan Kulak

Bölümümüz öğretim üyelerinden Prof. Dr. Faruk Gençöz Hocamız, cevabını aradığımız NEDEN'lere ilişkin fikirlerini kaleme aldı.

Bakmak ama göremek, görmek ama anlayamamak, anlamak ama uygun şekillerde harekete geçememek.. Çoğumuzun görmek üzerinden bildiği ve hatta yaşadığı bu çetrefilli durumları diğer du-yularda da tarif etmek mümkündür. Kulağımız kaynağa doğru çevrilidir ama eşiği geçen sesi duymayız, duyarız ama anlayamayız veya duyduğumuz sesi anlarız ama ürettiğimiz anlama uygun reaksiyonu vermek mümkün olmaz. Aklımızda fikrimizde çalışmamız gerektiği vardır ve içimizden kendimize "hadi çalış, çalışmalısın..." diye yükleniriz ama bir türlü istediğimiz gibi çalışamayız. Bu durumları herkes bilir, yaşar ve çözebilmek için kendimizi etrafımızdakilere bunları anlatırken de buluruz. Fakat çoğu zaman, gene bildiğimiz gibi, çözüm kolay gelmez. Şimdi burada kısaca çerçevesini çizdiğim kadarıyla bu durumların NEDEN'i hakkında Bülten'imizden bana ayrılan yer nispetinde fikir yürüteyim.

Baktığımızda görürüz ama organlardaki yapısal özelliklerden ötürü görme fonksiyonu yerine getirilemiyor olabilir. Fakat başladığımız konu sadece organla veya bedenle ve bedenin limitli fonksiyonlarıyla açıklayabileceğimiz türden değil. "Problemleri çok iyi görmek" veya "yapılan hatalara kör kalmak" gibi ifadeler bedenimize ait doğal ve limitli fonksiyonların kavramsal karşılıklarından türetilerek elde edilen, bedenden kaynaklı ancak artık bedeni aşan tanımlamalardır. Yukarıda problemin çerçevesini çizerken "kendimizi etrafımızdakilere bunları anlatırken de buluruz" ifadesini kullanmıştım. Problemin bedeni aşan kısmı işte anlatmak için kullandığımız bu ifadeler içinde yerini bulacaktır. O halde NEDEN'in ve dolayısıyla çözümün tamamen bedende saklı olduğunu düşünmek, bu nedeni ve çözümünü bir türlü bulamamayı da getirecektir. Burada peynir-ekmek gibi satılan antidepresanların, dikkat ilaçlarının ve aynı fonksiyon için kullanılan her türlü mucize maddenin ve süper eğlenceli teknolojik vasıtaların dikkatimizi asıl odaklamamız gereken yerden bizi uzaklaştırabileceğini ifade etmek yanlış olmaz.

Şimdi bedeni geride bırakıp onu aşan alanlarda neler olduğunu bulmaya çalışalım. Bedenin limiti ve dolayısıyla engeliyle karşılaştığımızda hayallerimiz

devreye girer, çünkü gerçeklik içinde, aşamadığımız bir durumun verdiği rahatsızlığı, kurduğumuz hayallerle aşmaya çalışırız. Gündüz rastgele mi hayal kurar, gece rastgele mi rüyalar görürüz? Yukarıda bahsettiğim gibi kendimize "hadi çalış, çalışmalısın..." derken ve baktığımız ama henüz okuyamadığımız kitabın sayfasının 2. cümlesinde kendimizi bir anda hayaller içinde

buluyor ve bu hayallerle saatler geçiyorsa bu hayallerin içeriği rastgele olabilir mi? Bazı hayallerin veya rüyaların tekrarladığını duymuşsunuzdur veya sizde de böyle oluyor olabilir. Bu durum, rastgeleliği bozduğu için NEDEN hakkındaki merakımızı artırabilir. Bu merak dolayısıyla da neden bu hayaller var, neden benzer rüyalar görülür konusunda rüya tabirlerine bakmaya veya arkadaş sohbetlerinde söz etmeye başlayabiliriz. Çoğu zaman içimizi, rüya tabirlerindeki bulabildiğimiz genel ifadeler, arkadaş sohbetlerindeki "ha, o benim kaynımda da var" gibi açıklamalarla rahatlatırız. Ancak sonuçta NEDEN'i hala bilemiyoruzdur. Sormaya devam ederiz. Çalışamama problemi devam ediyorsa bu aşamada belki durumu Google'a da sorup çözümler arasında araştırma yapar, bulduğumuz en bilimsel tekniklerle kendimizi kuvvetli bir disiplin altına almak isteyebiliriz. İşe yarayabilir de. Ne kadar işe yaradığı konusunda bilimsel veriler kısaca şunu söylüyor: ilaçların şikayetler hakkında yarattığı etki kadar. Yani NEDEN konusunda beden üzerinden ne kadar yol alabilirsek hayal üzerinden de o kadar yol alabiliyoruz demek oluyor. Fakat yol alabilmiş olsak da henüz NEDEN'in kendisiyle karşılaşamadığımız ortada. Bunu bilimsel veriler söylüyor. Aslında uzakta veya derinde diye ifadeler kullanmamızın sebebi o kadar uğraşıp ulaşamadığımızı göre mevcut konumuzdan uzakta olduğunu düşünmemize dayalı. Belki uzaklarda veya derinde değil merak ettiğimiz şey. Hatta söylemişizdir bile çoktan, bir başkasına. Evet bu yüzden dinleyen bir Başka'ya konuşmaya başlamak ve merakın peşinden gitmek iyi gelir insana. Bir de bakarsınız ki, elinizde istemediğiniz bir kitap tutuyormuşsunuz. O kitabı okumanın gerekli olduğunu nereden çıkarmıştınız ki?

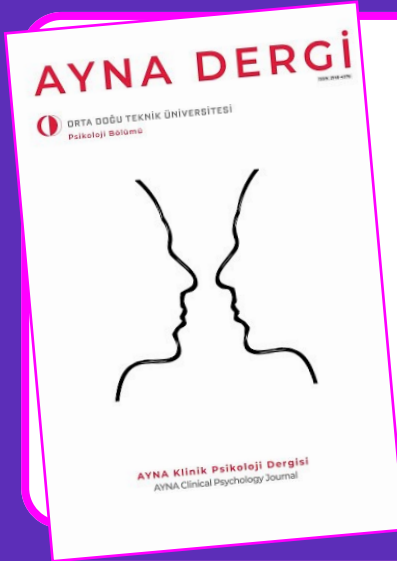
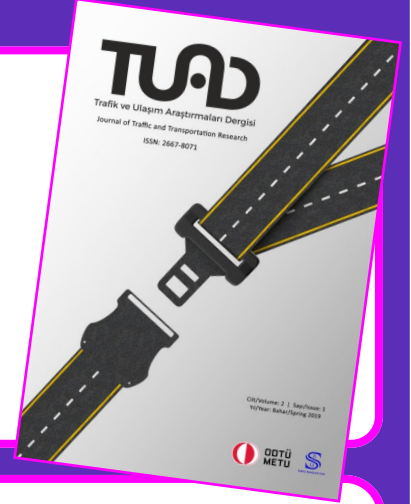
Prof. Dr. Faruk Gençöz

Bölümden Haberler!

Trafik ve Ulaşım Psikolojisi Programı ve Güvenlik Araştırma Birimi (GAB) öğretim üyeleri ve araştırmacıları tarafından yayımlanan TUAD'ın yeni sayısı çıktı.

Trafik ve Ulaşım Psikolojisi Lisansüstü Programları ile Güvenlik Araştırma Birimi öğretim üyeleri ve araştırmacıları tarafından çıkarılan "Trafik ve Ulaşım Araştırmaları Dergisi - TUAD"ın yeni sayısı Nisan 2020'de yayımlandı. TUAD'ın Nisan 2020 sayısına erişim bağlantısı:

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tuad/issue/54066>

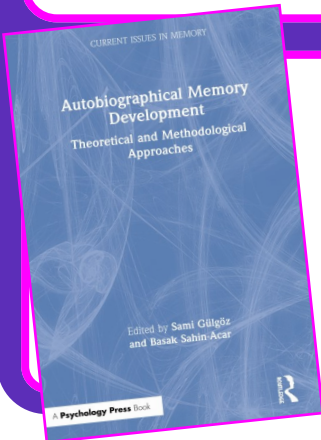
Öğretim üyelerimizden Prof. Dr. Tülin Gençöz'ün baş editörlüğünü üstlendiği AYNA Klinik Psikoloji Dergisi'nin yeni sayısı çıktı.

ODTÜ Psikoloji Bölümü öğretim üyelerimizden Prof. Dr. Tülin Gençöz'ün Baş Editörlüğünü yürüttüğü, farklı psikoloji bölümlerinden öğretim üyeleri ve elemanlarının editör kurulunda yer aldığı AYNA Klinik Psikoloji Dergisi nicel, nitel, vaka, eser incelemesi, psikometrik gibi farklı türlerdeki Türkçe veya İngilizce makalelere yer vermektedir. 2014 yılından bu yana yılda 3 sayı olarak yayınlanan, TR Dizin ve Uluslararası alan dizini EBSCOhost dizinlerinde yer alan AYNA Klinik Psikoloji Dergisi'nin Lacanyen Psikanaliz (2017, Cilt 4, Sayı 3) ve Nitel Araştırmalar (2019, Cilt 6, Sayı 1) özel sayıları da bulunmaktadır. 2020 Haziran ayında derginin 7. Cilt, 2. Sayısı yayınlanmıştır. Dergide yer alan makalelerin tam metinlerine <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ayna> adresi üzerinden erişebilirsiniz.

Açık Bilim Türkiye Topluluğu Kuruldu.

2019-2020 Güz Dönemi'nde bölümümüzde açılan PSY680 Open Science and Replicability dersinin hocası Prof. Dr. Mine Mısırlısoy ve derse katılan öğrencilerin katkılarıyla 2019 yılının Ekim ayında kurulan Açık Bilim Türkiye Topluluğu, Mayıs ayında yayın hayatına başladı. Özellikle psikoloji alanında açık bilim, tekrarlama krizi, bilimsel araştırma teknikleri ve güncel tartışmalar ile ilgili yayınlar yapmayı hedefleyen topluluğu, acikbilimtt.github.io adresinden ve aşağıdaki sosyal medya hesaplarından takip edebilirsiniz.

twitter.com/acikbilim_tt
instagram.com/acikbilim_tt
facebook.com/acikbilimtt

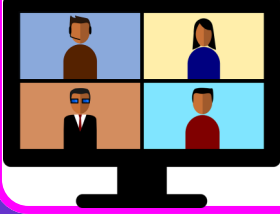
Dr. Öğr. Üyesi Başak Şahin-Acar Hocamız, alana yeni bir kitap kazandırdı.

Dr. Öğr. Üyesi Başak Şahin-Acar Hocamız, Prof. Dr. Sami Gülgöz ile birlikte editörlüğünü üstlendiği "Autobiographical Memory Development: Theoretical and Methodological Approaches" isimli kitabı alana kazandırdı. Gulgoz, S., & Sahin-Acar, B. (2020). Autobiographical Memory Development: Theoretical and Methodological Approaches. New York: Routledge.

Bölümden Haberler!

ODTÜ Psikoloji Bölümü Seminer Serisi Kapsamında Konuklarımız Vardı:

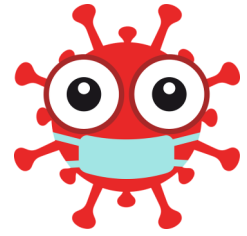
- ♦ 10 Nisan'da Dr. Öğr. Üyesi Burcu Tekeş "The Effect of Implementation Intention on Speeding Behavior: A Simulator Study" başlıklı konuşmasını gerçekleştirmiştir.
- ♦ 17 Nisan'da Prof. Dr. Mine Mısırlısoy "Open Science and Replicability" başlıklı konuşmasını gerçekleştirmiştir.

- ♦ 8 Mayıs'ta Dr. Öğr. Üyesi Duygu Özge "Small Words Big Concepts: How Do Children Use Morphosyntax to Decode and Predict Meaning?" başlıklı konuşmasını gerçekleştirmiştir.
- ♦ 15 Mayıs'ta Dr. Öğr. Üyesi Başak Şahin-Acar "Otobiyografik Bellek Gelişimi: Kültürel, Ailesel ve Bireysel Farklılıklar" başlıklı konuşmasını gerçekleştirmiştir.

Ödüller ve Başarılar

- ♦ Bölümümüz öğretim üyelerinden Prof. Dr. Sibel Kazak Berument ve ekibinin TÜBİTAK 1001 programı kapsamında açılan "COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler" çağrısına yönelik yaptıkları "COVID-19'un Çocuk ve Ergenlerin Bilişsel ve Psikososyal Gelişimi ile Akademik Hayatına Etkileri" başlıklı proje başvurusu kabul edilmiştir. Kendilerini tebrik ediyoruz.

Yayınlar

- ♦ Alsancak-Akbulut, C., Sahin-Acar, B., & Sumer, N. (2020). Effect of video-feedback intervention on Turkish mothers' sensitivity and physical intrusiveness: A randomized control trial. Attachment & Human Development, 1-19. doi: 10.1080/14616734.2020.1753085
- ♦ Bakir-Demir, T., Reese, E., & Sahin-Acar, B. (2020). How three generations narrate their vicarious family stories: Intrafamilial similarities, gender and cross-generational differences. Memory, 28(4), 553-566. doi: 10.1080/09658211.2020.1749282
- ♦ Gitmez, T., Bilgiç, İ. D., Demirtaş, K. C., & Çimen, E. A. (2020). Liverpool FC's performance in top 6 and derby matches - A statistical analysis. Eurasian Journal of Sport Sciences and Education, 2(1), 72-84.
- ♦ Toker, Y., Gökalp, A., & Açıkgöz, Y. (2020, June). Improving vocational interest assessments: Data complexity levels are important for social and enterprising areas. Proceeding of the 6th International Conference on Higher Education Advances (HEAd'20), pp. 465-473, Valencia, Spain. doi: <http://dx.doi.org/10.4995/HEAD20.2020.11787>

Kongre Sunumları ve Konferanslar

- ♦ Toker, Y., Gökalp, A., & Açıkgöz, Y. (2020, June). Social and Enterprising areas involve Interests toward Dealing with Complex Data. Poster presentation at the Asynchronous Online Meeting of the 35th Annual Conference of the Society for Industrial and Organizational Psychology (SIOP 2020), Austin, Texas.
- ♦ Toker, Y., Gökalp, A., & Açıkgöz, Y. (2020, June). Improving vocational interest assessments: Data complexity levels are important for social and enterprising areas. Oral presentation at the Synchronous Online Meeting of the 6th International Conference on Higher Education Advances (HEAd'20), Valencia, Spain.

Tezler

- ◆ Prof. Dr. Sibel Kazak Berument danışmanlığındaki Şükran Okur “Predictors of Executive Function in Early Childhood: Urban and Rural Poverty” başlıklı doktora tezini,
- ◆ Prof. Dr. Bengi Öner Özkan danışmanlığındaki Burak Emre Gürsoy “Effect of Social Network Sites on Romantic Relationships” başlıklı doktora tezini,
- ◆ Prof. Dr. Bengi Öner Özkan danışmanlığındaki Elif Manuoğlu “Differences between Trolling and Cyberbullying and Examination of Trolling from Self-Determination Theory Perspective” başlıklı doktora tezini,
- ◆ Prof. Dr. Özlem Bozo Özen danışmanlığındaki Berk Can Ünsal “Effects of Shame and Self-Forgiveness on Mental Health of Gay Men in Turkey: A Minority Stress Perspective” başlıklı yüksek lisans tezini,
- ◆ Doç. Dr. Deniz Canel Çınarbaş danışmanlığındaki Meryem Nur Şener “A Qualitative Investigation of Stigma Experiences of Individuals with Depressive Disorders in Turkey” başlıklı yüksek lisans tezini,

başarıyla sunmuşlardır. Kendilerini ve danışmanlarını tebrik ediyoruz.

Dört Cevapta Doktora Tezim

Ad Soyad: Dr. Elif Manuoğlu

Başlık: Troller ve Siber Zorbalar Arasındaki Farklar ve Trollemenin Öz-Yönetim Kuramı Çerçevesinden İncelenmesi

Konu Neydi? Tezimin amacı internet ortamında sıklıkla karşılaştığımız ve birbiriyle karıştırılan siber zorbalık ve trolleme arasındaki farkları araştırmak ve trolleme davranışlarını Öz-Denetim Kuramı çerçevesinden incelemektir. Bu amaçla ilk olarak, kendilerini troll olarak tanımlayan üniversite öğrencileriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yaptım. Bu görüşmelerde trolleme davranışlarının içeriğini, altında yatan sebepleri, siber zorbalık ve trolleme arasındaki farkları trollerin kendi bakış açısından görmüş oldum. Ardından, trolleme ve siber zorbalık davranışlarında bulunan genç yetişkinler arasındaki farkları tanıma ihtiyacı ve benlik saygısı gibi kişilik özellikleri bakımından bir anket çalışmasıyla inceledim. Tezimin son kısmında ise genç yetişkinlerin trolleme davranışlarını gerçekleştirme nedenlerini yine bir anket çalışmasıyla araştırdım.

Nasıl Çalışıldı? Bu tez kapsamında gerçekleştirdiğim araştırmalara 18 yaşından büyük üniversite öğrencileri çevrimiçi anketler aracılığıyla katılmışlardır.

Ne Bulundu? Araştırmanın sonuçlarına göre siber zorbalar trollerden daha fazla dikkat çekme eğilimindedirler. Ayrıca, ilişkisellik ihtiyaç tatmini bakımından düşük olan erkekler, kadınlara kıyasla daha fazla trolleme davranışında bulunmaktadır.

Neden Önemli? Bu çalışma ile kimlerin neden trolleme davranışlarında bulunduğu gösterilmiştir. Ayrıca, siber zorbalık ve trollemeye maruz kalan bireylerin ne gibi baş etme yöntemlerini kullanabileceklerine dair bilgiler sunulmuştur.

Dört Cevapta Doktora Tezim

Ad Soyad: Dr. Burak Emre Gürsoy

Başlık: Sosyal Ağların Romantik İlişkilere Etkisi

Konu Neydi? İnternetin geniş kapsama alanı ve mobil cihazların popülerliği iletişim alışkanlıklarımızı büyük ölçüde değiştirdi. Popülerlikleri ve milyonlarca kullanıcısı nedeniyle sosyal ağlar, romantik olanlar da dahil olmak üzere kişiler arası ilişkilerimizde önemli bir yere sahipler. Tezimde, ilişkisel ve bireysel faktörler bağlamında sosyal ağların romantik ilişkiler üzerindeki rolü incelenmektedir.

Nasıl Çalışıldı? Tezimde bir nitel pilot çalışma ve bir deney çalışması olmak üzere iki ayrı şekilde veri topladım. Katılımcılarım ağırlıklı olarak üniversite öğrencileri, beyaz yaka çalışanlar ve lisansüstü öğrencilerden oluştu.

Ne Bulundu? Nitel pilot çalışma sonuçlarına göre, sosyal ağların romantik ilişkilerimizi deneyimleme biçimimizde önemli bir rolü var ve bazı bireylerin romantik ilişkilerini değerlendirmeleri için bir referans noktası olarak kullanılıyorlar. Bununla birlikte, deney sonuçları ilişkisel paylaşımlara maruz kalmanın ilişkiler arası karşılaştırma yapma eğilimi veya ilişki memnuniyeti üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını açıkça göstermiştir. Sonuçlara göre, yalnızca birtakım bireysel ve ilişkisel faktör ilişkiler arası karşılaştırma yapma eğilimi üzerinde etkili bulundu.

Neden Önemli? Çalışmada elde edilen veriler sosyal ağların günlük yaşantımızda ne gibi etkilerinin olabileceğini açıklamak yönünden önemlidir.

Ad Soyad: Dr. Şükran Okur

Başlık: Erken Çocukluk Döneminde Yönetici İşlev Becerilerinin Yordayıcıları: Kentsel ve Kırsal Yoksulluk

Konu Neydi? Bu çalışmada, kentsel ve kırsal yoksullukta yaşam koşulları ve ebeveynlik ile çocukların yönetici işlev becerilerinin farklı olup olmadığı ve yönetici işlev becerilerinin gelişimine katkıda bulunan faktörler incelenmiştir.

Nasıl Çalışıldı? Kentsel ve kırsal bölgelerde yer alan okulların anasınıfına devam eden 276 çocuk ve anneleri çalışmaya katıldı. Annelere anketler verilirken, çocuklara yönetici işlev ve dil becerilerini ölçen uygulamalar yapıldı.

Ne Bulundu? Kentsel ve kırsal yoksulluk, yoksulluk düzeyi, ev ortamındaki uyaranlar, mahalle özellikleri ve annelerin çocuklarının eğitimi ile ilgili beklentileri açısından farklılaşırken; annelerin ebeveynlik davranışları ve çocuk yetiştirmeye yönelik inançları ile çocukların yönetici işlev becerileri açısından farklılaşmamıştır. Ayrıca, çocukların yaşları, anasınıfına gitme süreleri, dil becerileri ve çocukların algısal hassasiyet mizacı yönetici işlevlerle ilişkilidir.

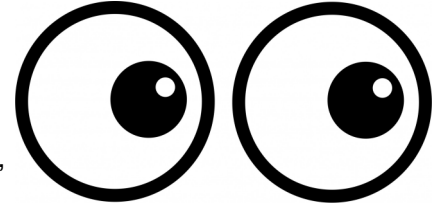
Neden Önemli? Türkiye’de kentsel ve kırsal yoksulluğun benzerlik ve farklılıklarının tanımlanması açısından gelecek çalışmalar için önemlidir. Ayrıca, yoksulluğun yönetici işlev becerileri üzerindeki rolünün belirlenmesi yapılacak müdahale programlarına ve sosyal politikalara yol gösterici olacaktır.

Bunları Biliyor Muydunuz?

Bilişsel Psikoloji doktora programı öğrencilerimizden Özge Bozkurt'un bizimle paylaşmış olduğu ve yakın zamanda yayımlanmış araştırmaların sonuçlarına göre,

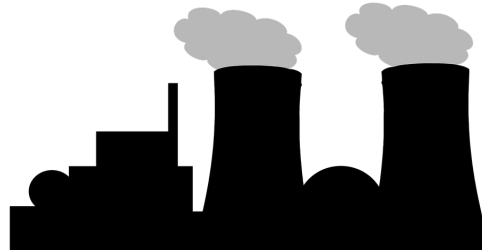
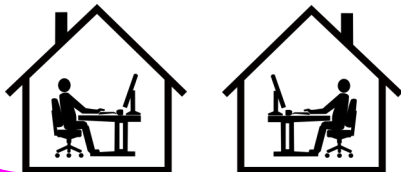
- ♦ Gözlerimizin saniyede 3-4 defa olmak üzere hızlı bir şekilde hareket ettiğini (İng. saccade) ve bu hareketlerin ardından belli noktalara sabitlendiğini,
- ♦ Bu hızlı hareketler esnasında bir çeşit görme kaybı yaşadığımızı,
- ♦ Edindiğimiz görsel bilgileri, iki göz hareketi arasındaki kısmen uzun süren (~250 milisaniye) sabitlenme anlarında edindiğimizi,
- ♦ Günde on altı saat gözlerini açık tutan birinin, farkında olmadan ~100.000 ile ~200.000 defa arasında bu hızlı göz hareketlerinden yapabileceğini,
- ♦ Göz hareketleri ve dikkat yakından ilişkili olsa da bir objeye veya noktaya bakmadan da ona dikkatimizi verebileceğimizi,

Endüstri ve Örgüt Psikolojisi doktora programı öğrencisi ve araştırma görevlilerimizden Fuat Çıkan'ın bizimle paylaşmış olduğu ve yakın zamanda yayımlanmış araştırmaların sonuçlarına göre,

- ♦ Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine göre 2019 yılında Türkiye'de evden çalışanların oranının %3.2 olarak raporlandığını; aynı sene için AB ülkelerinde bu oran %5.4 iken Amerika'da çalışan nüfusun %7'lik bölümünün yarı veya tam zamanlı olarak evden çalıştığını,
- ♦ Yapılan anket çalışmalarına göre iş yerinde çalışanlara kıyasla, uzaktan çalışanların anlamlı olarak daha yüksek özerklik algısı ve iş performansı rapor ettiklerini; yöneticileriyle olan ilişkilerini daha olumlu yönde değerlendirdiklerini; iş tatmini, işten ayrılma niyeti ve iş-aile çatışması gibi çıktılarda anlamlı bir farklılık görülmezken uzaktan çalışanların daha az iş stresi raporladıklarını,
- ♦ Anket çalışmalarına paralel olarak yarı deneysel desenli araştırmalarda da iş yerinde çalışanlara kıyasla, uzaktan çalışanların anlamlı olarak daha yüksek üretkenliğe ve iş esnekliğine sahip olduklarının raporlandığını; fakat anket çalışmalarından farklı olarak evden çalışanların iş tatmini düzeylerinin daha yüksek olduğunu; aynı zamanda evden çalışanların işten ayrılma niyetlerinin anlamlı olarak daha az olduğunu,
- ♦ Özellikle çalışanlar arası bağımlılık gerektiren işlerde orta sıklıkta (haftada 2 gün) evden çalışmanın, iş tatminine en olumlu etkiye sahip olduğunu, bu nedenle kurumların her çalışana uyacak ortak bir programdansa, her çalışanın biricik olduğunu göz önüne alarak onların ihtiyaçlarına yönelik karma programlar oluşturabileceklerini,
- ♦ Çalışılan kurumla özdeşleşememe ve dışlanmışlık hissinin uzaktan çalışanların karşılaşılabileceği önemli sorunlardan olduğunu, bu sorunların kişinin performansında düşüşe ve işten ayrılma niyetlerinde artışa neden olabileceğini,
- ♦ Kurumların bu durumun önüne geçmek adına, uzaktan çalışanları mümkün olduğunca kurumsal etkinliklere, sosyal aktivitelere ve eğitimlere dahil etmeye çalışmaları gerektiğini, günlük bazda ise çalışanların daha koordine olabilmesi ve kendilerini iş ortamına dahil hissedebilmeleri için düzenlenecek sanal toplantıların faydalı olacağını, kurumların bu süreçte uzaktan çalışanlarla iletişimini arttırması ve çalışma detayları ile beklentilerini olabildiğince açık bir şekilde dile getirmesi gerektiğini,
- ♦ Uzaktan çalışanlar "gözden ırak" oldukları için yöneticilerin daha denetleyici olma veya bu çalışanlara daha yüksek standartlar koyma eğilimi gösterebildiklerini; fakat araştırmalara göre en etkili yolun evden ve uzaktan çalışanları aynı şekilde yönetmek olduğunu; odak noktasının çalışanı denetlemekten ziyade çalışana atanan işi denetlemekte olması gerektiğini,

biliyor muydunuz?

Bölümümüzden Projeler

Tanıma Belleğinde Testin Karıştırıcı Etkisinin Zamana Bağlı Değişimi

TÜBİTAK 3501 Kariyer Projesi

Proje Yürütücüsü: Doç. Dr. Aslı Kılıç Özhan

Bursiyerler: Sinem Aytaç, Hatice Dedetaş, Zeynep Erbaş, Hazal Arpacı

Proje Özeti

Tanıma belleği daha önce çalışılan uyarıcıları (kelime, fotoğraf, ses, koku gibi) yeni uyarıcılardan ayırabilme yetisidir. Tanıma belleğini ölçen görevlerde katılımcı genellikle kelimelerden oluşan listeler çalışırlar ve ardından dana önce çalıştıkları kelimeler yeni kelimeler eşliğinde test edilir ve katılımcılardan çalıştıkları kelimeleri seçmeleri istenir. İki alternatifli zorunlu seçim (2 Alternative forced choice; 2AFC) yöntemi olarak bilinen bu yöntem, çoktan seçmeli soruların yer aldığı sınavlarla aynıdır.

Daha önceki çalışmalar test listesinin sonlarına doğru bellek performansında azalma olduğunu göstermiştir. Bu da test edilen uyarıcı sayısı arttıkça doğru cevap sayısında azalma olduğu anlamına gelmektedir. Bu projede de tanıma belleğinde gözlemlenen bu karıştırıcı (output interference) etki daha detaylı araştırılmıştır. Bu da tanıma belleğine etki eden süreçleri açıklamak için geliştirilmiş çok sayıda matematiksel modelin hangisinin insan belleğinin işleyişini daha doğru açıkladığını anlamak için önemlidir.

Bu projede testin karıştırıcı etkinin bellekten geri çağırma (retrieval) zamanına bağlı olarak nasıl değiştiğini incelemek için sınırlı sürede cevap verme yöntemi (response-deadline procedure) kullanılmıştır. Bu yöntemde, test edilen uyarıcı gösterildikten sonra katılımcılardan bir sinyal gelene kadar cevaplarını tutmaları ve sinyali duyar duymaz tepki vermeleri istenir. Cevap sinyali, uyarıcı sunulduktan sonraki 60 milisaniyeden 3 saniyeye kadar uzanan çeşitli aralıklarda verilir. Bu sayede bellekten bilgilerin ne kadar sürede geri çağırıldığını gösteren hız-doğruluk fonksiyonları elde edilir. Bu yöntem bellek gücünü ve bilgilerin bellekten geri çağırılma hızını birbirinden bağımsız olarak ölçebilmeyi sağlamaktadır.

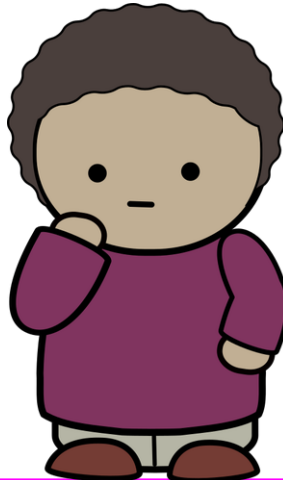
Tanıma belleğini açıklayan iki model sınıfı bulunur. Her iki modelde de çalışılan uyarıcılar, örneğin kelimeler, bellekte bir iz bira-

kır. Birinci sınıf modelde, kelimelerin anlamsal, görsel, fizyolojik özellikleri kodlanırken, diğer sınıf modelde kelimelerin bugüne kadar içerisinde bulunduğu bağlamlar kodlanır. Mesela, elma kelimesi sunulduğunda, ilk model sınıfına göre elmanın bir meyve olduğu, kırmızı renkli olabileceği, bir ağaçta yetiştiği gibi özellikler kodlanır. Diğer model sınıfı modele göre ise, kişinin elma yemiş olduğu son bağlam, daha önce elma ile karşılaştığı bağlamlar (hafta sonu yaptığı alışveriş) ve son olarak da laboratuvarındaki deney bağlamı kodlanır. Test aşamasında gösterilen ELMA kelimesi ise, ilk model sınıfına göre bütün çalışılan kelimelerin izleri ile, ikinci model sınıfına göre ise deney sırasındaki bağlam elma kelimesinin bütün bağlamları ile kıyaslanır ve kıyaslama değeri yüksek olan kelime çalışılmış olarak kabul edilir.

Bu projede, kelimeyi tanıma aşamasında bilginin bellekten geri çağırılma hızı ve doğruluk oranları incelenerek, çalışılan kelimelerin öğrenildiği zamandan bugüne hangi bağlamlarda yer aldığı ve bu kelimelerin her bir anlamsal ve biçimsel özelliğinin ne ölçüde etkili olduğu araştırılmıştır.

Testin karıştırıcı etkisinde yalnızca doğruluk değerlerindeki düşüşe bakıldığında her iki model sınıfı ile açıklanabildiği için aralarında bir ayrıştırma yapmak zordur. Bu projede ise, iki model sınıfını sınama amacıyla uygulanan kapsamlı deneyler sonucunda elde edilen hız-doğruluk fonksiyonlarının hangi model ile insansan elde edilen veriye daha yakın ölçülebildiği araştırılmıştır. Böylece, testin karıştırıcı etkisinde yalnızca doğruluk değerlerine değil, bir de hız değerlerine bakılabilmektedir.

Bu çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular mevcut bellek modellerinde hem kelime özelliklerinin hem de içinde bulunduğu bağlam özelliklerinin yer alması gerektiğini, hangi modelin hangi deney paradigması uygulandığında daha geçerli olduğunu ve gelecekte tanıma belleği modellerinin bu yönde geliştirilmesi gerektiğini gösterdiği için önemlidir.

2019-2020 Bahar Döneminde Lisans ve Lisansüstü Programlarımızdaki Ek Görevli Hocalarımız

ÇAĞAY DÜRÜ

“PSY440 - Topics in Clinical Psychology” dersini verdiği için kendisine teşekkürlerimizi sunarız.

ADONİS ÇİĞDEM ERKUNT KANOĞLU

“PSY351 - Topics in Social Psychology” dersini verdiği için kendisine teşekkürlerimizi sunarız.

EMİNE TUNA ULAŞAN ÖZGÜLE

“PSY100 - General Psychology” ve “PSY150 - Understanding Social Behavior” derslerini verdiği için kendisine teşekkürlerimizi sunarız.

Mezunlarımız: Kim, Nerede?

Nurdan ÜNALAN

- ♦ **Mezuniyet Yılı:** 1990
- ♦ **Yüksek Lisans:** Hacettepe Üniversitesi, Ekonomik ve Sosyal Demografi
- ♦ **Çalıştığı Kurum:** Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
- ♦ **İlgili/Çalışma Alanları:** Meslek ve Kariyer Psikolojisi (Kariyer Planlama, Öğrenme Süreçleri ve Kariyer Gelişimi, Danışmanlık Psikolojisi, Giftedların Kariyer Gelişimi, Hayat Boyu Öğrenme), Ekonomik ve Sosyal Nüfusbilim (Doğurganlık Davranışı, Gender, Toplumsal ve Ekonomik Açıdan Nüfus), İnsan Kaynakları, Eğitim Geliştirme, Eğitimcilerin Eğitimi, Medya Yoluyla Eğitim
- ♦ **Bulunduğu Şehir:** Ankara
- ♦ **İletişim Bilgileri:**
- ♦ **E-posta:** nurdan.unalan@yandex.com, nurdan.unalan@iskur.gov.tr
- ♦ **Telefon:** 312-317 03 62/151

Psikoloji Öğrencilerine Tavsiyesi:

“Öğrencilik günlerinin kıymetini bilin :) Mümkün olduğunca ilgi alanlarınızla ilgili okuyun, araştırın ve yazın. Uygulamada çalışsanız bile, teoriden, araştırmadan vazgeçmeyin. Her zaman, hem kendi alanınızla ilgili hem de diğer alt alanlarla ilgili literatürü ve mutlaka deneysel psikoloji literatürünü izleyin. Disiplinler arası düşünmek bir alışkanlığınız olsun. Bilimsel yöntemi yaşamın her alanında kullanmayı özendirin. Dünyanın her yerinde, bütün zamanlarda ve herkesin psikoloğu olabilmelisiniz. En iyi dileklerimle.”